

ผู้นำศาสนาอิสลามกับขบวนการทางสังคม

นางสาวสุไฉน สายนุ้ย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6537-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISLAMIC LEADERS AND SOCIAL MOVEMENTS

SURAINEE SAINUI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Political Science Program in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-6537-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผู้นำศาสนาอิสลามกับขบวนการทางสังคม

โดย

นางสาวสุโรณี สายนุ้ย

สาขาวิชา

มานุษยวิทยา

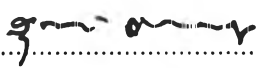
อาจารย์ที่ปรึกษา

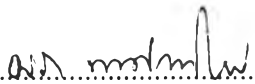
ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

.....กรรมการ
(ดร.นฤมล อรุโณทัย)

.....กรรมการ
(ดร.สรารุท อารีย์)

นางสาวสุโรณี สายนุ้ย: ผู้นำศาสนาอิสลามกับขบวนการทางสังคม (ISLAMIC LEADERS AND SOCIAL MOVEMENTS) อ.ที่ปรึกษา: ศ.ดร. อมรา พงศาพิชญ์, จำนวน 177 หน้า. ISBN 974-17-6537-1

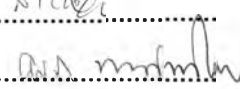
การศึกษาชีวประวัติผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2 ท่านคือ หนะยีสูลหลง บินอับดุลกาเดร์ และดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาชีวประวัติของผู้นำศาสนา และเพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่ วิถีชีวิต แนวคิด และอุดมการณ์ของผู้นำศาสนา
3. เพื่อศึกษาขบวนการทางสังคมของผู้นำศาสนา และแนวทางในการปฏิบัติการเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม ตลอดไปจนถึงการวิเคราะห์รูปแบบของขบวนการทางสังคมและแนวคิดสันติภาพ

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมภาวะการเป็นผู้นำศาสนาของบุคคลทั้งสองท่าน คือ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การเรียนรู้ศาสนา และแนวคิดในการฟื้นฟูอิสลาม

ในแง่ของขบวนการทางสังคมผู้นำทั้งสองท่านใช้หลักการ “ญิฮาด” ในศาสนาอิสลาม เป็นพลังขับเคลื่อนโดยผ่านรูปแบบ “การตระวะห์” “ตบัสสิก” และ “การศึกษา” แบบบูรณาการระหว่างศาสนาและการศึกษาด้านสามัญ โดยทั้งหมด รวมเรียกว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวอิสลาม” นอกจากหลักการนี้แล้ว หนะยีสูลหลง บินอับดุลกาเดร์ ได้สร้างขบวนการอีกลักษณะหนึ่งควบคู่ไปด้วยคือ “ขบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิของกลุ่มคนต่างๆ” (The Rights Movement) เพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองอันถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง ขบวนการทางสังคมของหนะยีสูลหลงจึงมีลักษณะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ในขณะที่การเคลื่อนไหวของดร.อิสมาอีลลุตฟีนั้นไม่ถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่

รูปแบบและลักษณะของการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมิได้มีข้อบ่งชี้ว่าผู้นำศาสนาทั้ง 2 ท่านใช้ความรุนแรง ในทางตรงกันข้ามทั้งสองท่านสนับสนุนการใช้สันติภาพในการแก้ไขความขัดแย้งและใช้แนวคิดสันติภาพในการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยตลอด

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา..... ลายมือชื่อนิติ..... .....
สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....
ปีการศึกษา..... 2547..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี).....

4481171424: MAJOR ANTHROPOLOGY

KEYWORD: THE ISLAMIC LEADERS/SOCIAL MOVEMENT/NON-VIOLENCE

MISS SURAINEE SAINUI: ISLAMIC LEADERS AND SOCIAL MOVEMENTS.

THESIS ADVISOR: PROF.DR. AMARA PONGSAPICH,177pp. ISBN 974-17-6537-1.

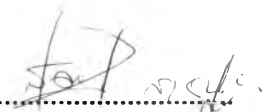
This thesis focuses on biographic studies of two Islamic leaders in southern Thailand, i.e,Haji Sulong bin Abdulqader and Dr. Ismaellutfi Japakeeya. The objectives are:

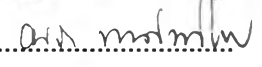
1. To study the history of the problem in southern Thailand.
2. To study the biographies of two religious leaders to understand their way of life, role and ideology.
3. To study the role of the two religious leaders in the social movements, the operation, the pattern of the social movements, the adoption of the concept.

The research found that factors which encouraged the leadership of the two Islamic religious leaders are : socialization in the family, religious learning,and the practice of Islamization.

In term of social movements, both religious leaders use religious concept of *jihad*, *dakwah* and *tabliq*. In addition, they also integrate religious and secular studies in the Islamization process. Haji Sulong bin Abdulqader, also adopted a parallel movement, the Rights Movement, calling for political rights which is the primary human rights. Thus, Haji Sulong's social movement is the "New Social Movement". On the other hand, Dr. Ismaellutfi's social movement is not the "New Social Movement".

The pattern and the characteristic of both social movements adopt non-violence concept.

Department...Sociology and Anthropology..... Student's Signature.....

Field of Study.....Anthropology..... Advisor's Signature.....

Academic year.....2004..... Co-advisor's signature.....-

กิจกรรมประกาศ

และแล้ววันแห่งความสำเร็จที่ใครหลายคนถามด้วยความหวังโยกมาถึง ขอขอบคุณทุกๆ ความหวังโย ปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มจนสำเร็จมิใช่สิ่งอื่นใดนอกจากตัวเราเอง หากเรามีความอดทนที่ยิ่งใหญ่ ย่อมก้าวผ่านอุปสรรคอันเป็นที่มาของปัญหานั้นๆ ได้

ผู้นำศาสนากับขบวนการทางสังคม ใช้เวลาเนิ่นนานพอสมควรกว่าที่จะจับทิศทางให้เป็นไปอย่างที่ใจหวัง หากผลงานชิ้นนี้จะมีคุณงามความดีใดๆ อยู่บ้าง ผู้ศึกษาขอขอบคุณความดีทั้งหมดให้แก่ผู้มีพระคุณทั้งหลาย

ขอบคุณศาสตราจารย์ดร.อมรา พงศาพิชญ์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ที่ให้ความช่วยเหลือและความเอาใจใส่ของท่านที่มีต่อผู้วิจัย เพื่อกำหนดทิศทางของวิทยานิพนธ์ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขอบคุณศาสตราจารย์สุภาวศ์ จันทวานิช ในฐานะประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอบคุณดร.นฤมล อรุโณทัย และดร.สราวุธ อารีย์ในฐานะกรรมการสอบและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์

ขอบคุณดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา ที่สละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อการสัมภาษณ์และพูดคุย สิ่งที่คุณศึกษาได้รับมิใช่เพียงข้อมูลอันเกี่ยวแก่ตัวท่านเท่านั้น แต่มากกว่านั้นคือแนวคิดและอุดมการณ์ที่แข็งแกร่งในการสร้างสังคมตามแนวทางของท่านศาสดา และเชื่อมั่นในการช่วยเหลืออันยิ่งใหญ่จากพระเจ้าผู้สร้างแห่งสากลโลก

ขอบคุณดร.มุฮัมมัดอุมาร์ จะปะกียา และอาจารย์มัสลัน มาหะมะ ในความช่วยเหลือและหนังสือดีๆ ที่ท่านหยิบยื่นให้

ขอบคุณดร.วรวิทย์ บารู สำหรับการช่วยเหลือและกำลังใจที่ท่านมีให้

ขอบใจ น้องปี นูร์มัน แอมมี ในความช่วยเหลือทั้งหมด

ทุกๆ ความสำเร็จย่อมมีที่มาเสมอ ขอขอบคุณครอบครัวที่น่ารักของฉันที่ทำให้ฉันมีวันนี้ คุณพ่อประทีป-คุณแม่พินัย สายนุ้ย สำหรับความรักความหวังโยของท่านทั้งสอง พี่รุส และน้องซาฟิรันที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอ ขอขอบคุณ คุณมุสตารซัดดีน วาบา สามิผู้เป็นกำลังใจและช่วยเหลือ เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วง

อัลฮัมดุลิลลาห์ ขอขอบคุณพระองค์อัลลอฮ์ที่ประทานความรู้ให้กับฉัน การงานทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยความสำเร็จของพระองค์

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
สมมติฐานในการศึกษา.....	5
ระเบียบวิธีวิจัย.....	6
มานุษยวิทยากับการศึกษาชีวประวัติ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎี.....	21
1. แนวคิดผู้นำ.....	21
- ผู้นำศาสนาในทัศนะอิสลาม.....	30
2. แนวคิดขบวนการทางสังคมรูปแบบใหม่.....	35
3.แนวคิดสันติภาพและปฏิบัติการไร้ความรุนแรง.....	41
- แนวคิดสันติภาพในอิสลาม.....	48
การสร้างแนวคิดในการวิจัย.....	51
บทที่ 2 ปัญหาความขัดแย้งนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน.....	58
ประเด็นปัญหาในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	58
1. เกล็ดฉนวนทางประวัติศาสตร์.....	58
2. ศาสนาและวัฒนธรรม.....	68
3. เชื้อชาติและความเป็น"ชนกลุ่มน้อย".....	73
4. ภาษา.....	74
5. การปกครอง.....	76
6. การศึกษา.....	82
7. เศรษฐกิจ.....	85
สรุปสถานการณ์โดยรวมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน.....	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3	ชีวประวัติของผู้นำศาสนา.....	88
	<u>ส่วนที่ 1</u>	
	มองผู้นำศาสนาผ่านขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่.....	88
	ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	89
	<u>ส่วนที่ 2</u>	
	ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้นำศาสนาในอดีต.....	96
	- ชีวประวัติของหะยีสุหลง บินอับดุลกาเดร์.....	96
	<u>ส่วนที่ 3</u>	
	ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้นำศาสนาในปัจจุบัน.....	122
	- ชีวประวัติของดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา.....	125
บทที่ 4	วิเคราะห์ผลการศึกษาประกอบแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ.....	150
	<u>ส่วนที่ 1</u> วิเคราะห์ผลการศึกษาชีวประวัติของหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์.....	150
	- วิเคราะห์ผลการศึกษาบทบาทผู้นำศาสนาของหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์.....	150
	- วิเคราะห์ผลการศึกษาขบวนการทางสังคมของหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์.....	151
	- วิเคราะห์ผลการศึกษาหะยีสุหลงกับแนวคิดสันติภาพ.....	155
	<u>ส่วนที่ 2</u> วิเคราะห์ผลการศึกษาชีวประวัติของดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา.....	155
	- วิเคราะห์ผลการศึกษาบทบาทผู้นำศาสนาของดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา.....	155
	- วิเคราะห์ผลการศึกษาขบวนการทางสังคมของดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา.....	157
	- วิเคราะห์ผลการศึกษาดร.อิสมาอีลลุตฟีกับแนวคิดสันติภาพ.....	159
	ตารางเปรียบเทียบชีวประวัติของหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์และ	
	ดร.อิสมาอีลลุตฟี.....	160
	สรุปผลการศึกษาชีวประวัติตามกรอบการสร้างแนวคิดในการวิจัย.....	163
บทที่ 5	สรุป.....	165
	หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์และดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียากับแนวคิดผู้นำ.....	165
	หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์และดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียากับแนวคิดขบวนการ	
	ทางสังคม.....	165
	หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์และดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียากับแนวคิดสันติภาพ.....	167